

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2011

EALAÍN

Cumadóireacht Shamhlaíoch agus Ábhar Neamhbheo

Ardleibhéal

Tá 100 marc ag gabháil leis an bpáipéar seo, i.e. 25% de na marcanna iomlána ar an Ealaín.

3 – 13 Bealtaine Maidin, 9.30 – 12.00

Ba chóir an páipéar seo a thabhairt d'iarthóirí **Dé hAoine, 8 Aibreán**

Treoracha

Tá cead agat oibriú le dath, monacróm, meáin mheasctha, colláis, nó meán oiriúnach ar bith eile. Níl cead olaphéinteanna ná ábhar orgánach meatach a úsáid, áfach. Níl cead agat áiseanna mar stionsail, teimpléid, íomhánna rianaithe, obair ealaíne réamhullmhaithe ná íomhánna fótagrafaíochta a thabhairt isteach sa scrúdú.

Scríobh do Scrúduimhir go soiléir sa spás atá ann di ar do bhileog A2. Scríobh an teideal – ‘Cumadóireacht Shamhlaíoch’ nó ‘Ábhar Neamhbheo’ – díreach faoi do Scrúduimhir.

Más mian leat oibriú ar bhileog dhaite, **ní mór don fheitheoir an bhileog sin a shíniú sula dtosaíonn an scrúdú** á dheimhniú go bhfuil sí glan. Uasmhéid na bileoige: A2.

Roghnaigh ceann amháin díobh seo a leanas:

1. Déan **Cumadóireacht Shamhlaíoch** bunaithe ar cheann **amháin** de na sleachta tuairisciúla: A, B, C, D. Ba chóir duit an pointe tosaigh agus an bunús atá le do Chumadóireacht Shamhlaíoch a lua ar chúl na bileoige líníochta agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl.
2. Déan **Cumadóireacht Ábhar Neamhbheo** bunaithe ar fhoireann nithe a bhfuil tuairisc orthu i gceann **amháin** de na sleachta tuairisciúla A, B, C, D nó a mheabhraíonn na sleachta sin duit. Ní mór duit nithe ábhartha a thabhairt chuig an ionad scrúdaithe chun go mbeidh ar do chumas **do chumadóireacht ábhar neamhbheo féin** a leagan amach. **Ní mór é seo a dhéanamh go tráthúil roimh thús an scrúdaithe.** Ní mór duit an pointe tosaigh agus an bunús atá le do Chumadóireacht Ábhar Neamhbheo a lua ar chúl na bileoige líníochta agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl.
3. Déan **Cumadóireacht Theibí** bunaithe ar smaoineamh a spreagfaidh ceann **amháin** de na sleachta tuairisciúla A, B, C, D agus a fhorbróidh tú ón sliocht tuairisciúil a roghnaíonn tú. Ba chóir an pointe tosaigh agus an bunús atá leis an gcumadóireacht theibí a lua ar chúl na bileoige líníochta agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl. Luaigh go soiléir cé acu 1 – Cumadóireacht Shamhlaíoch nó 2 – Ábhar Neamhbheo atá i gceist i do Chumadóireacht Theibí.

Sleachta Tuairisciúla

Sliocht A

Tagann an samhradh agus tréigtear na tithe. Maireann daoine in áiteanna eile: tithe soghluaiste, botháin ar cíos, tithe lóistín, óstáin, ar thurais thar lear. Cuirtear na tithe faoi ghlas agus fágтар iad. Tosaíonn na tithe ar a bhfeitheamh foighneach, ag fanacht go dtiocfaidh muintir an tí ar ais, go mbeidh beatha sa teach agus an gnáthshaol laethúil á chaitheamh ann arís...

Áit phearsanta, áit speisialta, é an teach cónaithe. Coinníonn sé greim ar fhuinneamh mhuintir an tí, fiú agus iad imithe. Tugann sé aire do gach seomra, an leaba nár cóiríodh, an buidéal seampú a thit ar a thaobh ar an bhfolcadán, an scuab fiacla a caitheadh i leataobh, na róbaí ar chúl an dorais, an cithfolcadán ciúin, an t-aer gan chorraí ach boladh ar éigean ó na cumhráin gan úsáid. Tomhaiseann na cloig an t-am, tic i ndiaidh tic sa chiúnas, go dtiocfaidh muintir an tí ar ais. Thíos staighre, tá carn mór poist ina luí taobh istigh den doras tosaigh. Tá litreacha ann agus bróisiúir, agus cártaí ó dhaoine eile atá tar éis a dtithe cónaithe a fhágáil an samhraidh seo.

Tá an teach ina thost. Tagann lá agus oíche isteach trí na fuinneoga. Tá irisí ina luí ar oscailt, idir léaráidí agus fhocail greamaithe ar an leathanach. Fanann na leabhair ar na seilfeanna go dtiocfadh lámh cheanúil á mbaint anuas arís, chun iad a léamh agus a chur ar ais ina n-ionaid chuí. Idir an dá linn, seasann siad le chéile, gan duine ar bith ag baint leo, agus coinníonn acu féin smaointe, mothúcháin, agus mianta lucht a scríofa.

Tá grianghraif an teaghlaigh ag gáire san fholús timpeall orthu. Tá na bréagáin tréigthe agus na bábóga ina luí agus a súile ag stánadh rompu. Anois agus gan daoine ann, tá an teach ciúin, socair, síochánta, suanmhar, ag breith barróige ar a bhfuil ann agus ag feitheamh go dtiocfaidh muintir an tí ar ais...

Sa tseid, bhí na rothair ina luí i dteas an adhmaid. Tá na huirlisí tar éis a bheith ag fanacht ar lámha an cheardaí. Tá na potaí péinte tar éis a bheith ina ranganna, stríocaí orthu anuas ón gclaibín bearnaithe, ag insint cén dath atá taobh istigh.

Tá an lomaire féir tar éis a bheith ag fanacht leis an bhféar a lomadh a d'fhás go rábach taobh amuigh le linn an spásais. Tá fiailí tar éis péacadh go tiubh sa ghairdín. Tá beagán eidhneáin tar éis téaltú isteach sa tseid. Tá cró an mhadra fuar. Tá beathaitheoir an n-éan folamh agus tá an fiadhúlra díomách sásta muintir an tí a fheiceáil ag teacht ar ais. Tá linntreog nua áit a bhfuil an gáitéar tar éis a bheith ag sileadh, tá an bairille uisce lán, tá plandaí faoi bhláth, agus tá roinnt piotal bog dubh ar bhláthanna gléigeala an gheiríniam. Tá an feileastram dearg breá folláin agus faoi bhláth. Tá an marós tar éis leathnú amach. Tá an féar ard agus tá na claíocha ag tonnadh thar bhalla an ghairdín amach. Murab ionann agus foighne chiúin an tí ag feitheamh le go bhfillfidh muintir an tí ar ais, tá an gairdín imithe fiáin fad a bhí siad as baile...

Arna chóiriú as 'In Silence, a home awaits your return' le Marie Murray as *The Irish Times*, 2009.

Sliocht B

I ndiaidh an tríú droichid, tá cabhsa ar thaobh na láimhe deise a théann go dtí oileán beag. Siúil amach air sin agus lean ort cois cladaigh ag dul tuathal timpeall. Sa samhradh bíonn sé lán le bláthanna agus féara fiáine mar lus buí na seabhac, an mismín corcra agus feisciúnna. Is éard a chuirfeadh sé i gcuimhne duit na móinéir féir fadó sular tháinig ann don dianfheirmeoireacht nuaimseartha. Ar an ábhar sin, meallann sé go leor féileacán, go háirithe na bánóga, na ruáin bheaga, na féileacáin phéacóige, na donnóga féir, iad ar fad coitianta sa Ghaorthadh. D'fhéadfadh oiread sin acu a bheith thart le linn buaicthréimhsí an atáirgthe go mbeadh an móinéar beo leo agus crithloinnir ann dá réir. Sin é an fáth a dtugann páistí na háite 'butterfly island' (oileán na bhféileacán) ar an áit.

Ach siúl timpeall an mhóinéir fhiáin seo tiocfaidh tú an-ghar do go leor oileán a bhfuil sonraí míchumtha ar a mbarr, is é sin stumpaí dubha de dhair chasta. Idir eatarthu tá cumair dhoimhne láibe plúchta le bacáin bhána agus duilleoga orthu cosúil le plátaí, agus fúthu sin tá na srutháin lán le tranglam contúirteach na gcrabhacha a fágadh nuair a leagadh an fhoraois. Áiteanna breátha folaigh iad na cumair sin do liúis ollmhóra, cuid acu 1.5 méadar ar fad. Ach is é is dócha gurb é an corr glas a fheicfidh tú; tá siad flúirseach san áit, iad ina seasamh ar na stumpaí, ag faire amach do bhricíní agus do gharmacháin sna huiscí tanaí. Má tá an t-am agat, is mór is fiú dul i bhfolach i measc na bhféar fada anseo le súil go bhfeicfidh tú na cruidíní, na foithigh agus na lachain a bhíonn suas síos na cumair iomadúla. Go déanach tráthnóna b'fhéidir go mbeadh an t-ádh ort is go bhfeicfeá madra uisce.

Arna chóiriú as *West Cork Walks* le Kevin Corcoran.

Sliocht C

Meán oíche a bhí ann i Músaem Ríoga Ealaíne ankh-Morpork.

Rith sé leis an bhfostaí nua, Rudolph Scattering, gach nóiméad, beagnach, gur smaoineamh maith a bheadh ann, tríd is tríd, dá mbeadh sé tar éis a rá leis an gCoimeadaí go raibh uamhan oíche air, agus go raibh eagla air roimh fhuaimneanna aisteacha, agus roimh gach rud a d'fhéad sé a fheiceáil (agus, le bheith firinneach faoi, gach rud nach bhféadfadh sé a fheiceáil), a chloisteáil, a bholú, nó a aireachtáil ag snámh suas a dhroim le linn na n-uaireanta fada síoraí agus é ar garda san oíche.

Níorbh aon mhaith a rá leis féin gur marbh a bhí gach rud istigh anseo. Níorbh aon chabhair é sin ar chor ar bith. Chiallaigh sé sin gur sheas seisean amach. Is ansin a chuala sé an snag. B'fhearr scread. Nuair a chloiseann tú scread bíonn tú cinnte de. Snag bog íseal agus caithfidh tú fanacht go gcloisfidh tú arís é, mar ní féidir a bheith cinnte. D'ardaigh sé an laindéar. Bhí a lámh ag crith. Níor cheart go mbeadh aon duine istigh anseo. Bhí glas docht daingean ar an áit; níor fhéad aon duine teacht isteach. Nó, ó smaoinigh sé air, dul amach. B'fhearr leis nach raibh sé tar éis smaoineamh air.

Bhí se san íoslach. Níorbh é seo an áit ab uaigní ar a chamchuart. Seanseilfeanna agus seantarraiceáin is mó a bhí ann, iad lán le rudaí a bhí beagnach caite amach. Ní caite amach ar fad a bhí siad mar níor mhaith le Músaem rudaí a chaitheamh amach ar fhaitíos go mbeadh an-tábhacht leo amach anseo.

Snag eile, agus fuaim mar a bheadh ... pota cré ... á scríobadh?

Francach, b'fhéidir, áit éigin ar na seilfeanna ar gcúl? An snag a dhéanann francaigh?

'Féach, ní theastaíonn uaim dul isteach ansin agus tú a tharraing amach!' arsa Scattering agus ba í lomchlár na firinne í.

Ansin phléasc na seilfeanna. Dar leis gur tharla sé go mall mar a bheadh i slómó, blúirí cré agus dealbha ag teacht chuige agus ag imeacht ar gach taobh de. Thit sé siar ar a chúl agus leathnaigh an scamall os a chionn agus bhuaíl in éadan na seilfeanna ar an taobh eile den seomra. Scriosadh iad. Bhí Scattering sínte ar an urlár sa dorchadas, gan ar a chumas corraí, agus é ag fanacht go dtiocfadh na hamhailteacha a shamhlaigh sé ina intinn nóiméad ar bith feasta chun é a stróiceadh as a chéile... Is iad an fhoireann lae a fuair é an mhaidin dar gcionn, é ina shámhchodladh agus brat deannaigh air. D'éist siad leis an gcoidrisc de mhíniú a thug sé dóibh, phléigh siad go cineálta leis, agus d'aontaigh siad go mb'fhéidir gurbh fhearr a d'fheilfeadh post eile don cineál meoin a bhí aige. Chaith siad tamall ag iarraidh a dhéanamh amach céard a d'fhéadfadh a bheith ar bun aige, mar daoine iontu féin iad lucht faire oíche an uair is fearr a bhíonn siad, ach chuir siad as a gcloigeann é... mar gheall ar an bhfionnachtain.

Fuair Mr Scattering post ansin i siopa peataí in Pellicool Steps, ach d'fhág sé tar éis trí lá mar bhíodh tromluí air an chaoi a mbíodh na piscíní cait ag stánadh air. Tig leis an saol a bheith an-chruálach do dhaoine áirithe. Ach níor inis sé riamh d'aon duine faoin mbean uasal álainn sholasmhar a bhí ag coinneáil liathróid mhór os a cionn in airde agus a rinne gáire leis sular imigh sí as radharc ar fad. Níor theastaigh uaidh go gceapfaí gur duine ait é.

Arna chóiriú as *Unseen Academicals* le Terry Pratchett. Le caoinchead Corgi Books, 2009.

Sliocht D

Ceithre fhón póca a bhí ag Harvey Broad, trí cinn díobh crochta go néata i bpócaí an chreasa uirlisí a bhí á chaitheamh ar a chromán aige, an 'builder's buddy' mar a dúirt sé (cineál de churra gunna i gcomhair an oibrí tógála), é déanta as leathar costasach fionnrua...

Ag sileadh as an gcrios sin ar gheall le bráisléad tromshaothair briochtaí é, bhí tóirse...,

Aghaidhmasc cosanta... Spéaclaí gréine timhillteacha... Casúr beag, foireann scríúirí agus roinnt teanchairí. Bréagán de thrucaíl – 'Monster Truck'; de dhéantús Dinky; 'Bigfoot 7', le bheith cruinn faoi – múnlaíthe (lena lámha féin) ina fháinne eochracha i gcomhair a Thoyota saincheaptha féin.

Is éard a bhí sa 'Bigfoot 7' ar dtús (ar seisean le hElen, rud a chuir mearbhall uirthi) truiclín de chuid Ford, F250, a raibh inneall 540 orlach ciúbach inti agus ar cuireadh ceithre roth ollmhóra uirthi ionas go bhféadfaí sí sraith éachtaí a dhéanamh. (An t-éacht ba mhó orthu – de réir mar a d'fhéad sí a oibriú amach – tiomáint thar líne seancharranna agus iad a scrios. Ní raibh a fhios aici go baileach cén fáth ar rud maith é sin ach ní leomhfadh sí ceist a chur. Ba ea, agus b'in sin, ba chosúil.) Bhí lámha Harvey dochreidte glan. Bhreathnaigh Elen orthu os íseal an chéad uair a bhuaíl siad le chéile. Agus bhíodh sé gléasta go gleoite i gcónaí; stíl faoi leith aige; meas as cuimse aige, de réir cosúlachta, ar fheistear áirithe bréag-Mheiriceánach a raibh cuma an tsaighdiúra comhraic air...

Ar an bpailéad dathanna a bhí aige i gcomhair a chuid éadaí, bhí imireacha éagsúla de bhán gléigeal, de bhánbhuí, de dhath éadrom olóige (dathanna nach gceapfadh duine a bheith ró-phraiticiúil i gcás oibrí láimhe); an ball éadaí ba mhó a shíl sé a bhí riachtanach i gcomhair a chuid oibre ba sheaicéad stuáilte snasta é ar dhath na sáiste a raibh sipdhúntóir chun tosaigh air (bhí a chloigeann mínbhearrtha griandaite ag gobadh aníos go caithréimeach as tríd an mbóna Síneach mar a bheadh gas ar úll ag gobadh aníos ón gcabhail bhorrtha shúmhar).

Chaitheadh Harvey os cionn dhá uair a chloig sa spórtlann áitiúil gach lá ('Bhínn ag glacadh páirte i gcomórtais corpfhorbartha – siar sna seachtóidí...'). Bhí lúbáin mhóra thiubha d'fháinní cluaise sa dá chluas aige.

Ní hé go raibh sí ag súil gur mar sin a bheadh, ach cuireadh tús maith go leor le gach rud. Amhail is gur thuig sé go raibh drochamhras ar Elen, shocraigh Harvey go dtiocfadh an scafall lá iomlán sula raibh an obair ceaptha tosú.

Bhí Isadore ar bharr an tsaoil... Ach níor mhair an tsástacht sin rófhada.

Cuireadh trian den scafall suas an chéad lá, ceart go leor (b'iontach an fuadar a bhí ann an chéad tráthnóna úd). Ach timpeall ar a haon déag an mhaidin dar gcionn (gan aon mhíniú nó rabhadh roimh ré) bhailigh lucht an scafaill a gcuid uirlisí le chéile, léim siad isteach sa trucail a bhí acu, agus as go brách leo.

Ní raibh a fhios ag Isadore cá ndeachaigh siad (ba chuma cá ndeachaigh siad). An rud a bhí tábhachtach nár tháinig siad ar ais...

An teach bocht (bhreathnaigh sé sách dearóil roimh an iarracht nua seo – leaca na bhfuinneog ag lúbadh, coinleach ar na héadanchláir, an gairdín ina phuiteach), bhí sé anois ag píceáil amach go dólásach as an eisichreatlach seo, a raibh cuma sách contúirteach uirthi, amhail is gur madra púdail é a raibh musal air nár fheil dó. An gairdín beag... bhí sé geall leis imithe i bhfolach faoi ualach gránna pollaí agus planc.

D'éirigh Elen agus Isadore araon buartha go ndéanfaí na hiarsmaí suaracha sin a ghoid... Chuir Isadore teachtaireachtaí gan áireamh chuig Harvey á rá sin leis...

Dhá lá tar éis dó an cúigiú nó an séú teachtaireacht a chur, tháinig Isadore abhaile agus chonaic sé go raibh cúpla slabhra beag agus glais fraincín curtha ar an scafall a bhí 'd'fharasbarr'. Ghlac sé leis gur iarracht a bhí ann an scafall a dhéanamh níos deacra a thógáil. Bhí faoiseamh air... ach amháin nach é sin an toradh a raibh sé ag súil leis. Seachtain i ndiaidh chur na nglas fraincín... tháinig an buachaill de gheit; Lester; níor bhreathnaigh sé lá níos sine ná cúig déag.

Bhí cuma an ógchiontóra ar Lester (an caipín *base-ball*, na súile gan fócas, an craiceann ar dhath geal bánchorcra cosúil go maith leis an dath a bhíonn ar chnámh láirige an tsicín nach mbíonn bruite rómhaith). Ach bhí briste a chulaithe spóirt... an-salach, agus chaithfeadh sé gur chomhartha maith é sin...

Bhí 'easpa treorach' ar Lester (tháinig sin chun solais sách luath). Obair lánaimseartha é Lester a choinneáil ag obair. Agus bhíodh cúis mhaith i gcónaí ann go mbuailfeadh an fonn é go tobann téaltú leis arís: uirlis a bheith in easnamh air, coinne parúil, bricfeasta – a d'ith sé ar bhuille a deich – lón – ag a dó dhéag – tae – ag a trí. Ná ní thugadh sé aon cheann acu sin leis mar sin shleamhnaíodh sé leis i lár cibé obair a bhíodh ar siúl aige, le súil lena bhfáil áit éigin.

Ní raibh aon ollsiopaí mearbhia sa chomharsanacht... Ní raibh ann ach Tesco san 'Ionad Pobail' – murar mhiste leat. Is ann a bhíodh Lester anois, go buan, geall leis, ina shuí ag cuntar an deilí. Bhí droch-cheann tógtha aige don 'seanchailleach nimhneach' a bhíodh ag obair ann, a chuireadh iachall air ticéad a thógáil – agus fanacht go nglaofaí air – fiú nuair ba léir gurb eisean an t-aon chustaiméir san áit.

Arna chóiriú as *Darkmans* le Nicola Barker. Le caoinchead Harper Perennial, 2007.

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán